Evropski parlament
2024-2029

Odbor za ribištvo

2024/2127(INI)

17.10.2025

OSNUTEK POROČILA

o večletnem načrtu za Baltsko morje in nadaljnjem ukrepanju
(2024/2127(INI))

Odbor za ribištvo

Poročevalka: Isabella Lövin

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

OBRAZLOŽITEV 10

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o večletnem načrtu za Baltsko morje in nadaljnjem ukrepanju
(2024/2127(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1954/2003 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2371/2002 in (ES) št. 639/2004 ter Sklepa Sveta 2004/585/ES[1],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2016/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže trske, sleda in papaline v Baltskem morju ter za ribištvo, ki izkorišča te staleže, o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 2187/2005 in o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1098/2007[2] (uredba o večletnem načrtu za Baltsko morje),

– ob upoštevanju Direktive 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (okvirna direktiva o morski strategiji)[3],

– ob upoštevanju Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst[4],

– ob upoštevanju Uredbe Sveta (EGS) št. 2115/77 z dne 27. septembra 1977 o prepovedi neposrednega ribolova in iztovarjanja sledi za industrijske namene, razen za prehrano ljudi[5],

– ob upoštevanju Direktive 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic[6],

– ob upoštevanju strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 iz sporočila Komisije z dne 20. maja 2020 z naslovom Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 – Vračanje narave v naša življenja (COM(2020)0380),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. junija 2025 o evropskem zelenem dogovoru (COM(2019)0281),

– ob upoštevanju Konvencije o varstvu morskega okolja območja Baltika iz leta 1992 (Helsinška konvencija), ki je začela veljati 17. januarja 2000, in Komisije za varstvo morskega okolja Baltika, znane tudi kot Helsinška komisija (v nadaljnjem besedilu:

[1] UL L 354, 28.12.2013, str. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] UL L 191, 15.7.2016, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1139/oj.
[3] UL L 164, 25.6.2008, str. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.
[4] UL L 206, 22.7.1992, str. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj.
[5] UL L 247, 28.9.1977, str. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1977/2115/oj.
[6] UL L 20, 26.1.2010, str. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj.

HELCOM),

– ob upoštevanju analize ozadja z naslovom *The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed* (Večletni načrt za Baltsko morje – potrebna je sprememba upravljanja), za katero je zaprosil Odbor Parlamenta za ribištvo ter jo je avgusta 2025 objavil Generalni direktorat za kohezijo, kmetijstvo in socialno politiko[7],

– ob upoštevanju študije o oceni uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje – evropska ocena izvajanja, ki jo je septembra 2025 objavila služba Evropskega parlamenta za raziskave,

– ob upoštevanju poročila Evropske agencije za okolje z dne 29. septembra 2025 z naslovom *Europe's environment and climate: knowledge for resilience, prosperity and sustainability* (Okolje in podnebje v Evropi: znanje za odpornost, blaginjo in trajnostnost),

– ob upoštevanju poročila HELCOM z dne 31. oktobra 2023 o stanju Baltskega morja 2023 – tretja celostna ocena HELCOM za obdobje 2016–2021,

– ob upoštevanju poročila Mednarodnega sveta za raziskovanje morja (v nadaljnjem besedilu: ICES) z dne 26. novembra 2024 o ekoregiji Baltskega morja– pregled ekosistemov, mnenje ICES 2024, oddelek 7.1,

– ob upoštevanju poročila ICES iz leta 2022 o delavnici o referenčnih točkah ICES (WKREF1), znanstvena poročila ICES, 4:2. str. 70,

– ob upoštevanju poročila ICES iz leta 2022 o delavnici o referenčnih točkah ICES (WKREF2), znanstvena poročila ICES, 4:68. str. 96,

– ob upoštevanju poročila ICES iz leta 2023 o delavnici o smernicah in delovnih metodah za zasnovo in oceno načrtov obnove staležev kategorije 1–2 (WKREBUILD2), znanstvena poročila ICES, 5:112. str. 79,

– ob upoštevanju poročila Skupnega raziskovalnega središča Komisije iz novembra 2024 o znanstvenem, tehničnem in gospodarskem odboru za ribištvo (STECF) – Letno gospodarsko poročilo o ribiški floti EU za leto 2024 (STECF-24-03 in STECF-24-07),

– ob upoštevanju posebnega poročila Medvladnega panela za podnebne spremembe o oceanih in kriosferi v spreminjajočem se podnebju iz septembra 2019,

– ob upoštevanju poročila službe programa Copernicus za pomorstvo iz septembra 2025 z naslovom 9. izdaja poročila o stanju oceanov programa Copernicus,

– ob upoštevanju poročila Potsdamskega inštituta za raziskave vpliva na podnebje z dne 24. septembra 2025 o pregledu zdravja planeta za leto 2025: znanstvena ocena stanja planeta,

[7] Analiza ozadja, *The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed* (Večletni načrt za Baltsko morje – potrebna je sprememba upravljanja), Evropski parlament, Generalni direktorat za kohezijo, kmetijstvo in socialno politiko, Tematski sektor za regionalni razvoj, kmetijstvo in ribištvo, avgust 2025.

– ob upoštevanju skupne izjave Generalnega direktorata Komisije za pomorske zadeve in ribištvo ter Mednarodnega sveta za raziskovanje morja z dne 18. septembra 2025 o prilagodljivi znanosti in usklajenem upravljanju medsektorskih ukrepov za okrevanje Baltskega morja,

– ob upoštevanju poročila Odbora za ribištvo z dne 28. aprila 2025 z naslovom *Working document on the implementation of Regulation (EU) 2016/1139* (Delovni dokument o izvajanju Uredbe (EU) 2016/1139) (v nadaljnjem besedilu: večletni načrt za Baltsko morje),

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju poročila Odbora za ribištvo (A10-0000/2025),

A. ker cilji večletnega načrta EU za ribištvo v Baltskem morju (uredba o večletnem načrtu za Baltsko morje) niso uresničeni, načrt pa tudi ni privedel do obnove in ohranjanja populacij lovljenih vrst nad ravnmi, ki omogočajo največji trajnostni donos, ali do izvajanja ekosistemskega pristopa k upravljanju ribištva, kar ima številne katastrofalne socialno-ekonomske posledice za ribiški sektor;

B. ker so staleži trske v Baltskem morju izčrpani in se niso obnovili, čeprav je ciljno usmerjen ribolov od leta 2019 ukinjen;

C. ker mali priobalni ribolov predstavlja 92 % plovil v Baltskem morju, vendar iztovarja le 7 % skupne teže, predstavlja pa 22 % iztovorjene vrednosti, kar kaže, da je dodana vrednost v tem segmentu flote višja;

D. ker se je po ocenah Znanstvenega, tehničnega in gospodarskega odbora Komisije za ribištvo bruto dodana vrednost malih ribičev občutno zmanjšala, odkar je bila uvedena uredba o večletnem načrtu za Baltsko morje, kar ogroža prehransko varnost in povečuje odvisnost EU od uvoza;

E. ker je Baltsko morje izpostavljeno številnim pritiskom in dolgoročni degradaciji, ki jih povzroča človek, in je še posebej ranljivo zaradi plitvega morskega bazena, v katerem bivajo gensko edinstvene vrste, ki so se razvile za življenje v brakični vodi z naravno nizko slanostjo in ravnmi kisika;

F. ker so se pritiski višje v verigi, kot so obremenitev s hranili in starimi kemikalijami, ki onesnažujejo okolje, kot sta živo srebro in poliklorirani bifenil, sčasoma zmanjšali, ribištvo pa še naprej močno obremenjuje ključne staleže rib;

G. ker so vplivi segrevanja morske vode, ki so posledica globalnih podnebnih sprememb, v Baltskem morju še posebej hitri ter naj bi imeli dodatne daljnosežne in večinoma še neznane posledice, vključno z negotovostjo glede prihodnje reproduktivne zmogljivosti ribjih populacij;

H. ker se države članice še naprej odločajo za nevarno visoke kvote za staleže rib, ki so na rekordno najnižji ravni biomase ali blizu nje, in pri tem ne upoštevajo ravni, ki jih določata uredba o večletnem načrtu za Baltsko morje in okvirna direktiva o morski strategiji, ki zahtevata tudi uravnotežene prehranjevalne splete in staleže, ki so zdrave

velikosti in starostne strukture;

I. ker je bil leta 1995 v regiji Baltskega morja dovoljen industrijski ribolov za proizvodnjo ribje moke in ribjega olja, od takrat pa se je ribolov prek individualnih sistemov prenosljivih kvot preoblikoval tako, da zdaj pluje manj plovil, ki pa so večja in nadvladujejo področje iztovarjanja sleda; ker se danes na Švedskem in Finskem le 10 % oziroma 17 % ulova porabi za neposredno prehrano ljudi;

J. ker so ocene posameznih vrst in znanstveno mnenje o njih v sedanjih okoljskih razmerah privedle do strukturne precenitve sposobnosti reprodukcije in skupne velikosti staležev;

K. ker mnenje ICES ne poudarja ustrezno vidikov tveganja in bi ga bilo treba izboljšati, da bi bolje odražal kakovost ocen in relevantnih vprašanj;

L. ker je ICES septembra 2025 skupaj z Generalnim direktoratom Komisije za pomorske zadeve in ribištvo izjavil, da za Baltsko morje tradicionalno enotno upravljanje posameznih vrst ne zadostuje več, da bi obravnavali ugotovljene kompleksnosti;

M. ker Združene države Amerike, Kanada, Nova Zelandija in Avstralija uporabljajo previdnejši pristop pri določanja kvot kot EU ter vključujejo izrecne rezerve za negotove razmere in načrte za obnovo, ki se samodejno začnejo uporabljati, kadar so mejne vrednosti prekoračene;

N. ker se pri odločitvah o celotnem dovoljenem ulovu, tehničnih pravilih in popravnih ukrepih ne upošteva zahteva iz člena 5 uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje, naj se sprejmejo ukrepi za hitro vrnitev ravni zadevnega staleža na višjo od tiste, ki omogoča največji trajnostni donos;

O. ker je bila uredba o večletnem načrtu za Baltsko morje sicer zasnovana kot prožen okvir, ki ga je treba prilagoditi na podlagi regionalnega pristopa, vendar so bile te spremembe le delno uspešne;

P. ker več uredb EU, navedenih v uredbi o večletnem načrtu za Baltsko morje, sicer določa, kako se izogniti tveganju ter oceniti zdrave staleže in ekosistemske komponente, vendar se jih pri odločitvah o upravljanju ne upošteva dovolj;

Q. ker sistem odločanja EU o celotnem dovoljenem ulovu trenutno razlikuje med upravljanjem ciljnih vrst in potrebami po zaščiti drugih vrst, čeprav so del enega ekosistema in imajo enake zahteve, da bi dosegle zdravo stanje;

R. ker so avtohtone plenilske vrste naravni del baltskega ekosistema; ker znanstveni dokazi kažejo, da je njihov vpliv na ribje populacije lokaliziran, prilagojen okoliščinam in da splošni učinki ostajajo omejeni;

S. ker pripravljalne razprave o sklepih o celotnem dovoljenem ulovu potekajo v okviru foruma za ribištvo v Baltskem morju (v nadaljnjem besedilu: BALTFISH), ki v primerjavi z drugimi pripravljalnimi telesi in delovnimi skupinami EU ni pregledna;

Nujni ukrepi

1. poziva Komisijo in Svet, naj uporabita vsa razpoložljiva pravna orodja, da preprečita nadaljnje poslabšanje, ki bi lahko povzročilo popolno izčrpanje staležev rib v Baltskem morju, tudi z uporabo delegiranih aktov, skupnih priporočil ter členov 5 in 8 uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje, določb iz člena 12 skupne ribiške politike in pobud držav članic na podlagi členov 8, 11, 13, 17 in 20 skupne ribiške politike, bodisi enostransko bodisi z regionalizacijo na podlagi člena 18;

2. poziva Komisijo, naj preneha z običajnim pristopom k nadaljevanju ribolova v Baltskem morju ter namesto tega začne fazo okrevanja in obnove;

3. poziva k nujnemu izvajanju previdnostnih rezerv kot odziv na nedavno, večkratno in strukturno precenjevanje velikosti staleža in produktivnosti večine staležev rib v Baltskem morju, ki je privedlo do več let neodkritega prelova; poziva Svet, naj celotni dovoljeni ulov določi za vsaj 50 % pod F_{MSY} za vse staleže, ki padejo pod ravni, na podlagi katerih se začnejo uporabljati nadaljnji ukrepi, navedene v uredbi o večletnem načrtu za Baltsko morje;

4. poziva države članice in Komisijo, naj razmislijo o uvedbi nujnih ukrepov v skladu s členoma 12 in 13 skupne ribiške politike ter hitro pripravijo ukrepe, tako da analizirajo stroške in koristi zaprtja večine ribištev, pri čemer naj upoštevajo izgubljene prihodke, sredstva za preživljanje, prehransko varnost in prihodnje stroške neukrepanja;

5. poziva Komisijo, naj pripravi seznam nadaljnjih popravnih ukrepov, kot je navedeno v členu 5 uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje, ki se lahko uporabijo na podlagi določb v veljavni zakonodaji, da bi omogočili obnovitev staležev, ki so trenutno na kritičnih ravneh v Baltskem morju;

6. poudarja, da morajo ti popravni ukrepi vključevati vzpostavitev območij za obnovo staležev rib in zapor, ki se osredotočajo na območja zbiranja v zimskem času in pred drstenjem, pa tudi drstitvenih območij in območij odraščanja mladic, v skladu z določbami zakonodaje o obnovi narave;

7. opozarja Komisijo, da je treba ribolov za prehrano ljudi zaščititi z omejenim iztovarjanjem, da bi se ta ribolov lahko izvajal v fazah obnove, s čimer bi podprli pravičen prehod na nizkoogljično ribiško floto z majhnim vplivom;

Sprememba znanstvenega mnenja

8. poziva Komisijo, naj ICES nemudoma pozove k pripravi mnenja za več vrst na ekosistemski podlagi, ki bo upoštevalo okoljske spremembe, z ekosistemskimi referenčnimi točkami in ekosistemu prilagojeno ribolovno umrljivostjo, ter naj pripravi dopolnilne kazalnike za uskladitev uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje z zahtevami iz okvirne direktive o morski strategiji, na primer z vključitvijo kazalnikov za velike ribe;

9. poziva Komisijo, naj ICES zaprosi, da v znanstveno mnenje vključi previdnostne rezerve in odpravi vsakršno uporabo razponov nad največjim trajnostnim donosom ter svetuje o določitvi „ekosistemske kapico“, s katero bi omejili skupno biomaso, ki se lahko odstrani iz ekosistema;

10. poziva Komisijo, naj zahteva, da se pri vseh ocenah staležev uporabljajo referenčne točke za biomaso BMSY, kot se odražajo v ciljih uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje in skupne ribiške politike;

11. poziva Komisijo, naj zaprosi za znanstveno mnenje, v katerem bodo jasno poudarjena tveganja, povezana s sedanjim stanjem okolja in vse večjo negotovostjo zaradi podnebnih sprememb;

12. poziva Komisijo, naj zahteva revizijo veljavnih pravil o nadzoru ulova in prizna, da gre za notranji postopek ICES, ker je odvisen od novih zakonodajnih pravil ali spremenjene razlage obstoječih pravil;

13. poziva Komisijo, naj ICES zaprosi, da pripravi smernice za države članice in Komisijo o tem, kako razlagati znanstveno mnenje, da bo v skladu z ekosistemskim in previdnostnim pristopom, hkrati pa bo obnavljalo odpornost Baltskega morja;

14. poziva Komisijo, naj razmisli o oblikovanju jasnih in preglednih pravil za določanje celotnega dovoljenega ulova, ki bodo tesno usklajena s cilji uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje in v skladu z novim mnenjem za več vrst, ki bo temeljilo na ekosistemu; poziva Svet, naj objavi letna poročila, ki bodo pojasnjevala in utemeljevala odločitve o celotnem dovoljenem ulovu in druge ukrepe, da bosta postopek določanja celotnega dovoljenega ulova in razprave v BALTFISH odprte in pregledne za širšo javnost ter da bodo države članice odgovorne za svoje odločitve;

15. poziva države članice in Komisijo, naj vsak pristop k naravnim plenilcem utemeljijo na znanosti in pri njem dajo prednost preventivnim, nesmrtonosnim in lokalno usmerjenim ukrepom, ter naj zagotovijo ustrezno spremljanje, financiranje in sodelovanje deležnikov za izvajanje učinkovitih blažitvenih praks;

Pravne spremembe

16. poziva Komisijo, naj začne revizijo uredbe o večletnem načrtu za Baltsko morje, da bi vključila ekosistemske referenčne točke, s katerim je opredeljen „varni manevrski prostor“, ki vključuje produktivnost, prehranjevalna razmerja, biotsko raznovrstnost, vplive habitatov in okoljske zmogljivosti ter zagotavlja ukrepe za zaščito pred preveč optimističnimi nasveti za posamezne staleže; poudarja, da mora revizija vključevati mehanizme za odzivanje na okolje, s katerimi se sprožijo ukrepe upravljanja, ki zahtevajo manjši ribolovni pritisk na vse staleže, da se zaščiti celoten prehranski splet, če ekosistemske referenčne točke kažejo na splošno zmanjšanje produktivnosti ekosistemov;

17. poziva Komisijo, naj ustanovi skupino za upravljanje ekosistemov v Baltskem morju, ki bo vključevala strokovno znanje HELCOM in ICES, ter vzpostavi stalno svetovalno platformo deležnikov, ki jo bodo sestavljali predvsem lokalni akterji v obalnih skupnostih, kot so komercialni ribiči, rekreacijski ribiči, deležniki na področju turizma, nevladne organizacije in lokalni organi, da bi prispevali k odločitvam o celotnem dovoljenem ulovu in drugim ukrepom;

18. poziva Komisijo, naj pojasni in določi pravila za sprejemljive ravni tveganja in časovne okvire v zvezi z zavezami za obnovo staležev, obnovo narave in ohranjanje zdravih

ekosistemov;

19. poziva Komisijo in Svet, naj razmislita o pravno zavezujočih pravilih za ukrepe, ki jih je treba sprejeti samodejno, kadar staleži padejo pod vrednosti, določene v skladu s previdnostnim pristopom, ,da bi EU uskladili z bolje upravljanimi regijami, kot so regije Avstralije, Nove Zelandije, Kanade in Združenih držav Amerike;

20. poziva Komisijo in Svet, naj ponovno uvedeta prepoved ribolova, ki ni namenjen za prehrano ljudi, ki je veljala do leta 1995, ko so bile izjeme prvotno dovoljene le pod pogojem, da tak ribolov ni povzročal tveganja nepopravljive ekološke škode;

21. poziva Komisijo in Svet, naj predlagata moratorij za industrijski ribolov z vlečno mrežo in ustavitev ribolova s pridneno vlečno mrežo v obalnih in plitvih conah ter na vseh vrstah zaščitenih morskih območij, dokler ne bodo oblikovani takšni pravni predpisi in merila;

°

° °

22. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Baltsko morje je v krizi, zato je treba nujno spremeniti način ravnanja s tem morskim bazenom. Kratkoročno je nepomembno, ali obstajajo zadostna pravila ali ne, saj Baltsko morje ne more čakati na posodobljena ali nova pravila. Izvršni sekretar HELCOM je na ministrskem srečanju z naslovom Naš Baltik septembra 2025 v Stockholmu povzel tako:

„Če bi bilo naše morje človeški bolnik, bi bilo v kritičnem stanju, njegovo preživetje pa možno, ne pa tudi zagotovljeno. Bolnik, ki potrebuje intenzivno nego, za kar so potrebna takojšnja in trajna prizadevanja sposobnih in usposobljenih zdravnikov, uspeh pa je odvisen od pravočasnega izvajanja najboljših in najsodobnejših terapij.“

To poročilo poziva k takojšnjemu ukrepanju in predlaga tudi pomembne dolgoročne spremembe. Vendar potreba po nujnem zdravljenju tega bolnika, tj. Baltskega morja, ni stvar razprave, temveč je potrebno takojšnje ukrepanje s tem, kar že imamo na razpolago.

Ta predlog tudi ni poziv k dodatnim prilagoditvam. Je poziv k nujnim in takojšnjim popravkom sistemske regulativne pomanjkljivosti. Če bomo ukrepali, bodo te spremembe ponudile uresničljivo pot k ekološkemu okrevanju, povečanju dohodka za obalne ribiče, večji prehranski varnosti in skladnosti s pravom EU.

Ukrepe, predlagane v tem predlogu, bi bilo treba razumeti kot tri ločene dele z različnimi časovnimi okviri:

1. takojšnje ukrepe, ki jih je mogoče sprejeti v sedanjih okvirih,

2. ukrepe, potrebne za razvoj ustreznega znanstvenega mnenja o ekosistemih in ekosistemsikih referenčnih točkah,

3. predloge za nov pristop k upravljanju območja Baltskega morja, ki bo zahteval pravne spremembe večletnega načrta.

Obnova ekosistema z nujnimi ukrepi

Jasno je, da baltski ekosistem potrebuje obnovo in da običajno delovanje ni sprejemljivo. Ribolov predvsem za proizvodno ribje moke, namenjene ribogojnicam lososa in kun, ni zadosten razlog, da bi v prihodnosti ogrozili ekosistemske storitve zdravega Baltskega morja. Tragično je, da je izčrpan nekoč obilni stalež trske v Baltskem morju, komercialna biomasa ribjega staleža pa je danes na zgodovinsko nizki ravni in je le delec tistega, ki bi ga Baltsko morje lahko proizvajalo, če v njem ne bi bilo ribolova. To morje potrebuje pot do okrevanja, k čemur prispevajo jasno izraženi cilji glede tega, kaj so varne ravni rib ter velikost in starostna struktura njihovih populacij, pri čemer so v celoti upoštevani drugi dobro znani vidiki ekosistema. Prenehati je treba z biomanipulacijo celotnega morskega bazena. Namesto tega bi moralo Baltsko morje postati pilotno območje za novo celostno upravljanje ekosistema, pri čemer bi bilo treba dati prednost ribolovu za prehrano ljudi z majhnim vplivom in novim znanstvenim pristopom.

Določitev ciljnih količin biomase, ki so precej višje od tistih, ki se trenutno uporabljajo, je najhitrejši način za zagotovitev varnostne rezerve za spremembe v zvezi z evtrofikacijo,

onesnaževanjem in naraščanjem temperature vode ter kaj to pomeni za negotovost pri razvoju ribjih staležev. To je mogoče in treba storiti danes, pri tem pa je treba uporabiti vsa obstoječa orodja in pravila. Verjetno bo treba za več let zmanjšati sedanje ravni celotnega dovoljenega ulova, vendar bo sčasoma obnovljen in odpornejši ekosistem prinesel ogromne koristi za obalne ribiške skupnosti in naše državljane.

Krepitev biomase komercialnih staležev rib v Baltskem morju je bistvena tudi za odpornost celotnega ekosistema, kar je zlasti pomembno v hitro spreminjajočem se podnebju. Ocean je velik ponor ogljika, saj sekvestrira skoraj tretjino vseh emisij CO_2, ki jih povzročamo. Zdrave populacije prostoživečih rib so ključnega pomena za ohranjanje zmogljivosti morja za sekvestracijo ogljika in za stabilizacijo celotnega prehranskega spleta.

Z visoko ribjo biomaso bi zagotovili tudi prehransko varnost v času geopolitične nestabilnosti. Prispevala bi tudi k čistejšim in bistrejšim vodam, zmanjšala razširjenost mikroalg in obnovila zdravje obalnih ekosistemov.

Z gospodarskega vidika bi močnejši ribji staleži z zagotavljanjem predvidljivejšega ulova skozi čas stabilizirali tudi ribištvo, s tem pa bi se zmanjšala ranljivost ribičev in obalnih skupnosti. To bi pomenilo tudi, da bi bilo za ribolov potrebnega manj časa, s čimer bi se zmanjšala uporaba goriv ter s tem utrla pot k bolj zelenemu in pravičnemu prehodu, ki ne bi bil odvisen od fosilnih goriv.

Nova znanstvena podpora in mnenja v spreminjajočem se svetu

Sistem zasnove in razvoja znanstvenih mnenj je treba reformirati. ICES zagotavlja dragocene ocene staležev in opozarja na negotovosti, vendar pri tem ne upošteva previdnostnih rezerv. Odgovornost za to nosijo vodstveni delavci, ki so se večkrat odločili za tvegane odločitve. Evropska komisija mora zato od ICES zahtevati, da pripravi jasnejše povzetke tveganj, negotovosti in ključnih vprašanj, pomembnih za vsako mnenje. Poleg tega se ocene posameznih vrst ne morejo več šteti za zadostne, če so očitni vplivi na celotni ekosistem. Svetovanje se mora razvijati v smeri resnično ekosistemskega pristopa.

Ta premik ni izbiren. Upravljanje ribištva je predolgo obravnavalo vrste ločeno in ni upoštevalo njihove vloge v širših ekosistemih, čeprav okvirna direktiva o morski strategiji in skupna ribiška politika (od leta 2013) določata ekosistemski pristop. Ptice, sesalci in neciljne vrste rib so odvisni od istih virov, njihove potrebe pa se morajo odražati pri določanju kvot. Zdrave in raznolike populacije rib so nepogrešljive ne le za morsko biotsko raznovrstnost, temveč tudi za prehransko varnost, ki je pod podnebnim pritiskom, tako za ljudi kot za druge vrste, ki živijo v Baltskem morju.

Z znanstvenega vidika bi večje in bolj uravnotežene populacije omogočale varnejše in natančnejše ocene potreb ekosistema in ravni biomase ter ne bi bil potreben sedanji cikel določanja kvot, ki staleže ohranja skoraj na meji izčrpanosti. Z zmanjšanjem zapletenosti mešanega ribolova, pri katerem najšibkejši staleži zmanjšujejo kvote in omejujejo sektor, bi bolj zdrava biomasa zagotovila tudi prihodnost za male priobalne ribiče, ki danes ne morejo uloviti niti kvot, ki so jim dodeljene. Poleg tega bi močnejši staleži olajšali konflikte z naravnimi plenilci, s čimer bi se zmanjšala konkurenca za redke vire.

Razdrobljeno pravno okolje, ki ureja to morje

Eno od ključnih vprašanj je pravna dvoumnost v zvezi z večletnim načrtom in njegovo povezavo z okvirno direktivo o morski strategiji, skupno ribiško politiko in nacionalnimi obveznostmi. Večletni načrt za Baltsko morje je neposredno povezan z okvirno direktivo o morski strategiji, v skladu s katero mora ribištvo preprečevati degradacijo ekosistema ter varovati biotsko raznovrstnost, prehranjevalne splete in strukturo staležev rib ter razporeditve starosti in velikosti populacije. Vendar se v praksi te zahteve obravnavajo kot nekaj, kar bi želeli doseči, ne pa kot zavezujoče zahteve. Zato je treba pojasniti hierarhijo in interakcijo med večletnim načrtom, okvirno direktivo o morski strategiji, skupno ribiško politiko in nacionalnimi ukrepi, da se zagotovijo regulativna skladnost in izvršljivi rezultati namesto diskrecijskih ciljev.

Kljub dobrim namenom večletni načrt upravljanja za Baltsko morje ni zagotovil trajnostnega ribištva. Z izjemo sleda v Riškem zalivu in do neke mere staleža morske plošče se večina komercialnih staležev rib zmanjšuje ali se je že izčrpala. To izjavo podpirajo znanstveno mnenje ICES, celostni pregled HELCOM za leto 2023 in referenčne študije, predložene odboru PECH. Težava ni v nezakonitem ribolovu, temveč v sistemskem prelovu v okviru politično dogovorjenega celotnega dovoljenega ulova. Čeprav je Evropski parlament sozakonodajalec, doslej Svetu ni pokazal odločnih znakov nestrinjanja. V tem poročilu je navedeno, da so zdaj ti znaki nujni. Glavni cilj večletnega načrta glede ohranjanja lovljenih vrst nad ravnmi, ki omogočajo največji trajnostni donos, ni bil dosežen, ribiči pa so ostali brez ulova in prihodka. Kljub temi se pri odločitvah rutinsko ne upošteva previdnostno načelo, kršijo se pragovi, kot je Btrigger, in ogroža se zdravje ekosistema, kar ne ogroža le ciljnih staležev rib, temveč tudi širše morsko okolje.

Bolnik Baltsko morje je v naših rokah. Utrpel je izgubo ključnih funkcij, ko so na primer staleži trske prestopili točko, ko je nujno ukrepati. Notranje krvavitve je treba zaustaviti, dihalni sistem pa rehabilitirati. Ta bolnik ne potrebuje daljše razprave o tem, katere postopke je treba preskusiti ali katere nadaljnje preglede je treba opraviti. Strokovnjaki ne morejo biti jasnejši: ta bolnik potrebuje pomoč zdaj.